

УДК: 37.043.2:004.896

*Тур О. М., д-р наук із соц. ком., професор,
Шабуніна В. В., канд. філол. наук, доцент,
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського, м. Кременчук*

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ЕПОХИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Анотація. У статті досліджуються ключові проблеми та можливості, які постають перед суспільством у контексті швидкого розвитку технологій штучного інтелекту. Особлива увага приділяється ризикам, пов'язаним із безпекою даних, автоматизацією робочих місць і впливом на приватність особистої інформації. Стаття також пропонує потенційні рішення для подолання цих викликів задля сприяння гармонійному розвитку суспільства в епоху цифрових технологій.

Ключові слова: штучний інтелект, сучасні виклики.

Сьогодні штучний інтелект використовується в усіх сферах життєдіяльності людини. На новітні технології покладені обов'язки виконувати різноманітні завдання: управляти виробничими процесами на підприємствах, генерувати текст, відео, музику, розпізнавати обличчя та голоси людей, ставити діагнози, виконувати функції персонального асистента в смартфоні тощо. Вони щодня використовуються в державній політиці, міській інфраструктурі, бізнесі, побуті й мистецтві. Британський словник Collins назвав «штучний інтелект» словом 2023 року, що ще раз доводить: ми увірвалися в нову епоху – епоху AI, artificial intelligence.

Генеральний директор Salesforce Марк Беніофф на Всесвітньому економічному форумі заявив: «Штучний інтелект – це “нове право людини”», до якого кожен повинен мати доступ. ... Ті, хто має доступ до AI, будуть розумнішими, здоровішими та багатшими, тоді як ті, хто не має доступу, будуть слабшими та біднішими» [1].

Безумовно, людство з ентузіазмом сприймає функцію розпізнавання обличчя Face ID чи відбитка пальця у смартфоні, друк тексту за допомогою T9 чи чат-бот для допомоги на різних сайтах, сучасні трансформації наукових практик [2], а також широкі можливості використання ChatGPT у навчальному процесі [3]. Наприклад, система автоматизації договірної роботи CONTRACTUM в Україні дає змогу користувачам працювати з найзатребуванішими шаблонами договорів, серед яких кредитні, ліцензійні, агентські, купівлі-продажу та ін. Водночас ми все частіше задумуємося над питаннями безпеки (у різних її проявах). Професор Стівен Гокінг заявив, що зусилля, спрямовані на створення мислячих машин, становлять загрозу нашому існуванню. В інтерв'ю BBC він сказав: «Розвиток цілковито штучного інтелекту може означати кінець людської раси. Люди, які

обмежені повільною біологічною еволюцією, не змогли б конкурувати і були б замінені» [4]. Професор Гокінг не єдиний, хто боїться за майбутнє. Так, І. Маск говорить щодо розвитку так званого штучного загального інтелекту, інструментів ШІ, настільки потужних, що вони можуть перевершити найздібніших людей у будь-якій сфері. «Можливості нових моделей штучного інтелекту перевершать людський інтелект до кінця наступного року», – цитує його у 2024 році видання The Financial Times [5].

Проблемам розвитку ШІ приділяють значну увагу ті, хто формує технологічний ландшафт сучасного світу: А. Тюрінг (Alan Turing), Д. Баррат (James Barrat), Е. Хорвіц (Eric Horvitz), Н. Бостром (Niklas Boström), І. Маск (Elon Musk), Д. Дайсон (George Dyson), К. Келлі (Kevin Kelly), Р. Кало (Ryan Calo), П. Асаро (Peter M. Asaro), В. Віндже (Vernor Steffen Vinge), К. Шваб (K. Schwab), Н. Азьмук, Г. Андрощук, М. Гур'єва, І. Жиляєв, К. Слюсаренко, М. Стефанчук, Л. Тарасенко, В. Фурашев, А. Шевченко, І. Яненкова та інші. Учені одноставно визнають комплексність і міждисциплінарний характер цієї проблематики, вказують, що динамічність змін у зазначеній сфері потребує подальших досліджень, зокрема щодо державного регулювання та економічного впливу ШІ, ролі інтелектуальної власності у його створенні та впливу на національну безпеку.

Якщо апокаліптичні прогнози щодо глобальних перетворень сприймаються як напівфантастичні, то вплив ШІ на ландшафт ринку праці у світі є реальністю. Так, голосові ШІ-системи вже зараз витісняють з ринку чат-ботів, адже можуть відповідати на поширені питання клієнтів, залишаючи операторам складніші завдання. Вдалим прикладом реалізації такого проєкту є платформа Stonly, яку вже використовують десятки компаній.

Штучний інтелект здатен вести бухгалтерський облік, автоматично генерувати звіти, проводити самостійні аудити, тобто бути серйозним конкурентом бухгалтерів у сфері бізнесу. Наприклад, програми Zeni та Vic.ai спеціалізуються на оптимізації фінансових операцій і обробці великої кількості рахунків-фактур.

Інтелектуальні системи автоматизації для конвеєрного виробництва Omron і Rockwell Automation успішно справляються з рутинними завданнями на складальних лініях.

Компанія Argo AI співпрацює щодо розроблення самокерованих транспортних засобів, які контролює штучний інтелект, з Ford та Volkswagen, а Aurora Innovation уклала партнерські угоди з Uber, Toyota та Passar [6].

Директор-розпорядник Міжнародного валютного фонду Крісталіна Георгієва у своєму аналізі у січні 2024 року зазначила, що ШІ вплине на майже 40 відсотків робочих місць у всьому світі, замінюючи одні та доповнюючи інші: «Нам потрібен ретельний баланс політик, щоб використати його потенціал» [7].

Аналіз МВФ передбачає, що штучний інтелект, ймовірно, вплине приблизно на 60 % робочих місць у країнах із розвинутою економікою і на 26 % – у країнах з низьким рівнем доходу. Наприкінці січня 2024 р. німецька компанія SAP SE – третій за величиною розробник програмного забезпечення у світі після Microsoft і Oracle – оголосила про свої плани щодо реструктуризації вартістю \$2,2 млрд, яка стосуватиметься 8 000 осіб. Головною причиною було зазначено, що компанія планує зосередити увагу на проєктах, які засновані на ШІ, що потребуватиме нових підходів до набору персоналу. Amazon Twitch (стримінгова платформа Twitch) скоротила приблизно 500 осіб (майже 35 % загальної кількості персоналу). Засновники Discord 11 січня 2024 р. повідомили своїм працівникам, що скоротять 17 % персоналу (приблизно 170 осіб – інженерів з налаштування обладнання та співробітників служби технічної підтримки) [6].

Висновки. Отже, для забезпечення безпечного та справедливого використання технологій ШІ необхідний комплексний підхід, який включає розробку нових етичних стандартів, адаптацію законодавства, освіту та підвищення обізнаності громадян, а також міжнародне співробітництво.

Список використаних джерел

1. Salesforce CEO Marc Benioff calls artificial intelligence a ‘new human right’. URL: <https://www.businessinsider.com/salesforces-benioff-calls-artificial-intelligence-a-new-human-right-2019-1> (дата звернення: 13.05.2024).
2. Тур О. М., Шабуніна В. В., Орел О. О. Open Science: сучасні трансформації наукової практики. *Grail of Science: inter. scientific journal*. Vinnytsia: NGO «European Scientific Platform», 2024. № 38. Р. 185–189. DOI: 10.36074/grail-of-science.12.04.2024.031.
3. Educational Potential of ChatGPT: Teaching Tool for Students’ Competencies Development / V. Shabunina, V. Sarancha, V. Maslak, O. Shevchenko, O. Tur. *IEEE 5th International Conference on Modern Electrical and Energy System (MEES)*. Kremenchuk, Ukraine, 2023, P. 1–6. DOI: 10.1109/MEES61502.2023.10402380.
4. Стівен Хокінг: штучний інтелект може знищити людство. *BBC news Україна*. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/science/2014/12/141202_hawking_artificial_intelligence_ozh (дата звернення: 18.05.2024).
5. Elon Musk predicts AI will overtake human intelligence next year. URL: <https://www.ft.com/content/027b133f-f7e3-459d-95bf-8afd815ae23d> (дата звернення: 13.05.2024).
6. Як штучний інтелект змінює ринок праці. URL: <https://gncrypto.news/ua/news/how-artificial-intelligence-is-transforming-the-job-market/> (дата звернення: 15.05.2024).
7. AI Will Transform the Global Economy. *Let’s Make Sure It Benefits Humanity*. URL: <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2024/01/14/ai-will-transform-the-global-economy-lets-make-sure-it-benefits-humanity> (дата звернення: 17.05.2024).

